

בראשית (86)

צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים (רש"י). כתב רבי שלמה וולבה זצ"ל, כאשר ניגשים לתפילה, אין להתחשב בטבע כלל, והוא נסיון עצום לדעת, שאצל הקב"ה לא שייכת מציאות של טבע, ואנו נכשלים בזה רבות. לדוגמא, כשמתפללים על חולה מסוכן, מתפללים כביכול לצאת ידי חובה, ובלי תקווה אמיתית, שהרי לדברי הרופאים אפסו הסיכויים, ושוכחים שהקב"ה כל יכול, זו מלחמה גדולה בטבע האדם, שידע שאין מציאות של טבע אצל בורא עולם. *להתענג בתענוגים*

אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזר וְכִנּוּדוֹ (ב, יח)

במערבא, כי נסיב איתתא אמרו ליה הכי: "מצא" או "מוצא". מצא דכתיב: "מצא אשה מצא טוב", מוצא דכתיב: "מוצא אני מר ממות את האשה" (ברכות ח) יש להבין, מדוע את האשה הטובה, את ה"עזר" מזכיר הפסוק במילת פועל שנכתבה בזמן עבר "מצא", לעומת זאת כאשר מזכיר הפסוק את האשה הרעה, את זו שהיא "כנודו", כותב עליה בפועל בזמן הווה "מוצא".

התשובה לשאלה זו יסודה בטבעו ואופיו של האדם. טבעו של האדם הוא כאשר טוב לו, הוא שמח רק בתחילה, ככל שיתמיד אותו מצב הטוב, ישכח האדם את חסדי ה'. השירות והתשבחות שיאמר בתחילה יפסקו במשך הזמן, שכן הוא כבר התרגל לטוב, ורואה אותו כדבר המובן מאליו. לא כן כאשר רע לאדם, אז הוא מתאונן בכל עת ובכל מצב, ותלונותיו מלוות אותו בכל זמניו. נמצא כי אדם אשר לו אשה טובה, מכיר בכך ש**מצא** אותה בעבר, אך שוכח כי בחסדי ה' הוא **מוצא** אותה בכל רגע ורגע. לעומת זאת, אותו אדם, שיש לו אשה רעה, מכיר בכך בכל רגע ורגע, כאשר תלונותיו על שפתיו, והרי הוא **כמוצא** אותה כל הזמן.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" בשם הגר"א

הזריזות קובעת במלחמת היצר

וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינִי וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין וְרֵעִי וּבֵין וְרֵעֵה הוּא יְשׁוּפֵף רֹאשׁ וְאֵתָה תְּשׁוּפְנוּ עֵקֶב. (ג, טו)

בפשטות "הוא יְשׁוּפֵף רֹאשׁ וְאֵתָה תְּשׁוּפְנוּ עֵקֶב", הכונה היא לאיבה שתשרור בין האדם לבין הנחש אולם על דרך הדרש מוצאים כאן הדרכה, כיצד יש לנהוג כנגד יצר הרע, ועל כך מובא בספר "דברי שלום": הנה עיקר גדול בעבודת השי"ת הוא כאשר אדם מתעורר לקיים איזו מצוה או מעשה כשלהו הנוגע לעבודת המידות וכיוצא בזה, עליו לעשותם תכיף ומיד,

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים...וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְנָהוּ (א,א,ב)

בתחילה שהעולם נברא קודם מתן תורה היה צריך לפתוח באות בי"ת שהוא ברכה ולא באות אל"ף שהוא ארור, אבל כשנותן התורה פתח הקב"ה באות אל"ף. דעל ידי התורה יכולין להפוך מידת הדין לרחמים לכך יכול לפתוח אף באלף דאף הארור נהפך לברכה. והנה התורה נקראת אור כמו שנאמר: "כי נר מצוה ותורה אור", ובלי התורה הכל חושך ואפילה וזה שאמר: "בראשית ברא אלוקים", שברא העולם באות בי"ת, וקשה למה לא נברא באות אלף, לזה אמר הטעם יען "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְנָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם" שלא היה עדיין תורה בעולם לכך לא פתח באלף שהוא ארור דבלי התורה אין יכול להפוך קללה לברכה. *להתעזב באהבתך*

מפילאי הבריאה עוף החול והנשר

וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. (א, כ)

עוף החול מוזכר בספר איוב (כט, ח): "וכחול ארבה ימים", ופירש רש"י: עוף ושמו חול, ולא נקנסה עליו מיתה שלא טעם מעץ הדעת ולבסוף אלף שנה מתחדש וחוזר לנערותו. ובגמרא (סנהדרין קח:) מכונה העוף החול "אורשינה", וגם שם פירש רש"י: עוף ושמו חול בלשון המקרא, ואינו מת לעולם. ומובא בספרים שהוא חי שלוש מאות וחמש עשרה שנה, וכשמגיע זמנו הוא מקושש ענפים מעצי בשמים ומכין לו מהם קן, ונכנס בו, והופך פניו כנגד השמש, ומנפנף בכנפיו, ומעוצמת חום השמש הוא מבעיר אש בקן. ואינו זו מן הקן עד שנשרף כליל. וכעבור תשעה ימים נולדת מן האפר תולעת קטנה, והיא מתפתחת וגדלה, וכעבור שלושים יום היא נעשית עוף חול. וכך במחזוריות קבועה, אחת לשלוש מאות וחמש עשרה שנה נשרף העוף וקם מאפרו ואינו כלה לעולם. תכונה זו מזכירה את תכונתו של הנשר, על הפסוק (תהלים קג, ה): "תתחדש כנשר נעוריכי". אומר רש"י: כנשר הזה שמתחדש כנפיו ונוצותיו משנה לשנה. וזה מקור שמו "נשר", שמשיר נוצותיו ומחדשן.

ומתוק האור

כוחה של תפילה

כֹּל שֵׁיחַ הַשְּׁדָה טָרָם יִהְיֶה בְּאָרֶץ וְכָל עֶשֶׂב הַשְּׁדָה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעֹבֵד אֵת הָאֲדָמָה (ב.ה)

ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם

ומסקנת ההלכה שכשידיו חייבות נטילה מחמת נגיעה במקומות מכוסים או שאר זוהמא אסור בברכות וכן בלימוד תורה ובאמירת שאר דברים שבקדושה אפילו בלא הזכרת שם שמים, אבל אם ידיו חייבות נטילה רק עקב רוח רעה, אך נקיות הם מלכלוך וזוהמא, גם כי בגלל ששפשפם במידי דמנקי, מותר בברכות ובלמוד תורה, ואפילו אם יש לו מים, ורק לתפילה צריך לחזור אחר מים. ולשיטת המקובלים, גם כשידיו חייבות נטילה מחמת רוח רעה גרידא, אין לומר ברכה ולא ללמוד תורה ושאר דברים שבקדושה עד שיסיר הרוח הרע מהם על ידי מים.

פתגם: לעולם אין האדם כה מאושר או כה אומלל כפי שהוא מדמה לעצמו. ספר "שמחלה"

ביטול ברוב: הולכים אחר רוב הנמות, הגודל, או אחר רוב הפרטים, המנין. כגון שתי חתיכות קטנות וחתיכה אחת גדולה, שהיא גדולה יותר משתייהן יחד. (פרי משה רוב כו-ד: מחלוקת אחרונים) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מנה אחת אפיים: ההגמון של העיר מץ כיבד מאוד את רבינו, ואף הזמינו פעם לסעוד בארמונו. האחד הפעמים שסעד רבינו ישב שם הבישוף, אשר התקנא ביחס שרבינו מקבל מהגמון, רצה הבישוף להציק לרבינו, ורעיון מתועב עלה בלבו: לקח הבישוף צלחת עמוסה בנתחי חזיר והגישה לרבינו באמרו: יאכל הרב ממאכל ערב זה. חרה אפו של רבינו, ואעפ"כ השיב לבישוף בנחת: ואין אתה יודע שאסור לנו לאכול מאכלים אלו? נאנח הבישוף אנחה כבדה ואמר: מתי כבר יגיע הזמן שאנו ואתה נאכל יחד מקערה אחת? השיב רבינו: ביום חתונתך, אדוני הבישוף (הרי לפי חוקי הנצרות אסור לבישוף לישא אשה).

פנינים על תורה רבי יהונתן אייבשיץ

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'ילברט יפה בת מרים. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, לעילוי נשמת שלמה בן מחה, דנאיל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם.

בזריזות, כי אם יתרושל בתחילה, יתדבק עליו היצר הרע עד שלבסוף ידחה אותו לגמרי מקיום המצוה, ועל כך הזהיר התנא יהודה בן תימא (אבות ה, כג) ואמר: "הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" ולזה רומזים דברי הפסוק: "וְאִיכָּה אֲשִׁית וְכוּ' יְשׁוּפָף רֹאשׁ וְכוּ'", בין מי למי צפויה איבה? בין האדם לבין הנחש המסית, הוא היצר הרע, והיה, אם "יְשׁוּפָף רֹאשׁ", כלומר שמתחילה תגבר עליו בזריזות, אזי היצר הרע לא ישלוט עליך כלל, אבל אם לא תנהג כך, אז "וְאִתָּה תְשׁוּפְפוּ עֵקֶב", אם לא תזדרז להכניע את היצר הרע הוא ינצל את התרשלותך, ידחה מיום את קיום המצוות עד שכבר לא תעשה אותם כלל. ועל כך אמרו: "מצוה שבאה לידך על תחמיצנה", אלא יעשנה בזריזות ושמחה ותשתלט על יצרך הרע.

ומתוך האור

נַע וְנָד בְּאַרְצָךְ... וַיֵּצֵא קִין מִלְפָּנֵי ה' וַיֵּשֶׁב בְּאַרְצָךְ נֹד (ד, יד טו)

גדולה התפילה לפני הקב"ה וכו', ואם אינה עושה כולה חציה היא עושה, קין עמד על הבל אחיו והרגו, יצאה גזירה נע ונד תהיה בארץ, מיד עמד והתוודה וכו', אמר לפני וכו' סלח לעוני שהוא גדול, ונמנע ממנו נע חצי הגזירה, שכך כתיב וישב בארץ נוד, מכאן אתה למד שגדולה התפילה לפני הקב"ה (מדרש רבה ניצבים פרשה ח אות א). והדברים מתמיהים שהביא המדרש מקור לימוד של כוחה של התפילה, מהא דקין שלא נתקבלה תפילתו אלא למחצה, ולא הביא ממקומות טובא שקיבל הקב"ה כל התפילה בשלימותה, וסלח הקב"ה על כל העוון ומחקו, ולמה הביא המדרש מן הכא שלא ביטל הקב"ה אלא מחצית. אולם היא הנותנת, כי בכל מקום שנתקבלה התפילה לגמרי, הרי אין למדים כ"כ על כולה של תפילה, כי יש לומר שנתרצה הקב"ה לבטל הגזירה ולמחול על העוון ולמלאות התפילה, אכן מחצה הרי הוא ענין פשרה, אשר עניינה כאשר ב' צדדים מחזיקים בטענותם ועומדים על דעתם, ואין הכרע לצד מסויים, ומתוך הכרח עושים פשרה לרצות ב' הצדדים. וכביכול כך היה המעשה דקין, אשר גם אחר התפילה עדיין נשארה התביעה, ועוונתו היה קיים ולא נתבטלה הגזירה כלל, רק כוחה של תפילה, שהוא מכריח לקיים דברי המתפלל אפילו כי עוונתו קיים, והוא מכריח להתפשר, וכביכול מתוך הכרח ובדלית ברירה חייבים למחול על מחצה, הא למדת כחה של התפילה

ספר "המאור בשתורה" בשם בר קודש

הלכה: תורה ותפילה וברכות והרהור בד"ת כשידיו חייבות בנטילה.

כתב השו"ע (סימן מד' סכ"ג): לא תקנו נטילת ידיים אלא לק"ש ותפילה, אבל ברכות וכו' יכול לברך קודם נטילה, אא"כ ישן על מטתו ערום שאז אסור להזכיר את השם עד שינקה אותם. ובפסקי תשובות (אות לב) כתב:

